

(๒๒)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำสั่งที่ ๖๐/๒๕๕๗

เรื่องพิจารณาที่ ๓๗/๒๕๕๗

วันที่ ๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕ (๑) ว่า พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๓ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕ วรรคสอง หรือไม่

ผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ร้อง เสนอเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕ (๑) ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบสรุปได้ดังนี้

ผู้ร้องได้รับหนังสือร้องเรียนจากนายชาครีย์ บูรณกานนท์ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ว่า ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมได้มีหนังสือแจ้งมายังประธานเจ้าหน้าที่บริหารและกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ว่า กรมโรงงานอุตสาหกรรมและสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ได้ตรวจพบว่า สถานีบริการก๊าซธรรมชาติหลักของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ที่ดำเนินการตามมติ คณะรัฐมนตรีและอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของกรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน เป็นการประกอบกิจการโรงงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ อันเป็นความผิดและมีโทษตามมาตรา ๕๐ และการกระทำความผิดของนิติบุคคลนอกจากนิติบุคคลจะต้องรับผิดชอบแล้ว ตามมาตรา ๖๓ ยังบัญญัติให้กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดนั้นต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย กรมโรงงาน

อุตสาหกรรมและสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดที่เกี่ยวข้อง จึงได้ส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวน
ดำเนินคดีกับบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปตท. จำกัด
(มหาชน) ตามกฎหมาย จากกรณีดังกล่าว ผู้ร้องเรียนเห็นว่า การที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม ดำเนินคดีกับกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
ต่อพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๓ มีปัญหาเกี่ยวกับ
ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ วรรคสอง
เนื่องจากพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๓ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วน
บริษัท หรือนิติบุคคลอื่นกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลใด
ซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดนั้น ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย
เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย” เป็นบทบัญญัติที่มี
ลักษณะเดียวกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ และ
พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๒๘/๔ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วว่า
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ วรรคสอง
อันเป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยสันนิษฐานไว้ก่อนว่า
ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง ซึ่งถือเป็น
หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญา โดยให้โจทก์มีหน้าที่นำสืบ
ให้ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ร้องเรียนเห็นว่า พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕
มาตรา ๖๓ เป็นการสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาของกรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบ
ในการกระทำอันเป็นความผิดของนิติบุคคล โดยให้ถือว่ากรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลดังกล่าว
เป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำ
โดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอม อันเป็นการนำการกระทำผิดของบุคคลอื่นมาเป็นเงื่อนไขของการ
สันนิษฐานให้กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดของนิติบุคคล
มีความรับผิดชอบทางอาญา เป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลดังกล่าว
ในการที่จะต้องนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐาน นอกจากนี้ บทบัญญัตินี้ดังกล่าว
ยังส่งผลให้กรรมการ ผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดของนิติบุคคล

ต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่จำเป็นต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรในเบื้องต้นว่ากรรมการผู้จัดการหรือบุคคลดังกล่าวได้ร่วมกระทำความผิดกับนิติบุคคลนั้นหรือไม่ ผู้ร้องเรียนจึงส่งเรื่องให้ผู้ร้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕ (๑)

ผู้ร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง ซึ่งถือเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญา โดยให้โจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๓ เป็นการสันนิษฐานความรับผิดทางอาญาของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดของนิติบุคคลโดยให้ถือว่ากรรมการผู้จัดการหรือบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดกับนิติบุคคลด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ากรรมการผู้จัดการหรือบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอม ซึ่งมีผลว่าเมื่อโจทก์สามารถนำสืบให้เห็นถึงข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขของข้อสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นเป็นกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว ก็จะทำให้ได้รับการสันนิษฐานว่ากรรมการผู้จัดการหรือบุคคลนั้นเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วย อันเป็นการนำการกระทำความผิดของบุคคลอื่นมาเป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดของนิติบุคคลมีความรับผิดทางอาญา เป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลดังกล่าวในการที่จะต้องนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อหักล้างข้อสันนิษฐาน นอกจากนั้น บทบัญญัติดังกล่าวยังส่งผลให้กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการกระทำอันเป็นความผิดของนิติบุคคลต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่จำเป็นต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรในเบื้องต้นว่ากรรมการผู้จัดการหรือบุคคลนั้นได้ร่วมกระทำความผิดกับนิติบุคคลนั้นหรือไม่ กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ วรรคสอง ผู้ร้องจึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๓

- ๔ -

มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ วรรคสอง หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕ (๑) หรือไม่ เห็นว่า ตามคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๖๓ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๕ วรรคสอง หรือไม่ กรณีจึงต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕ (๑) ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๘) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด ๒ และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ มีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งหมายถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ หรือไม่เท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งให้ยกข้อกล่าวหา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่
ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

- ๕ -

(คำสั่งที่ ๖๐/๒๕๕๗)

(นายเจติมพล เอกอรุ)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายชัย ชลวร)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบุญส่ง กุลบุปผา)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายสุพจน์ ไข่มุกด์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ